

En tekst – to forfattere

"Derfor takker vi også Gud uophørligt. For da I modtog Guds ord, som I hørte af os, tog I ikke imod det som menneskeord, men som det, det i sandhed er, Guds ord, og det virker i jer, som tror"
(1 Thess 2,13).

Hovedtanke

I Skriften forenes guddommelige tanker med menneskelig erkendelse. Den er et inspireret Guds ord og på samme tid umiskendeligt menneskeord.

Introduktion

Sidste uges studievejledning sluttede med henvisningen til Skriftens guddommelige ophav og den deraf afledte enestående autoritet (se fredagsafsnittet). Denne tanke skal nu forklares og begrundes nærmere.

Spørgsmålet om forholdet mellem Guds tale og menneskets talte hhv. skrevne ord er en af de vanskeligste udfordringer for teologien og afgørende for forståelsen af Bibelen som "Guds ord". Til syvende og sidst handler det jo utvivlsomt om tekster, der er forfattet af mennesker og ikke en "bog, der er faldet fra himlen". Hvordan kan disse skrifter da med rette betegnes som "Guds ord"?

Ifølge Islam er *Koranen* Guds evige ord, som profeten Muhammed modtog ved englen Gabriel og skrev ned ord for ord. Enhver menneskelig indflydelse er dermed udelukket, og intet må forandres. Derfor bliver *Koranen* kun citeret på arabisk af rettroende muslimer. Det er selvklart, at den heller ikke må tolkes eller på nogen måde må betvivles. Rendyrket Guds ord ...

Mange bibeltro kristne tænker om *Den hellige Skrift* på lignende måde: Som det inspirerede Guds ord står den over enhver kritik og tvivl. Og ligesom Jesus Kristus, der var Gud i menneskeskikkelse, var syndfri, så er Bibelen som det skrevne Guds ord fejlfri. Derfor kan der ikke sættes spørgsmålstegn ved den, og derfor har den absolut autoritet ...

Men hvordan forholder det sig med de umiskendelige menneskelige sider af Bibelen: dens til tider anstødelige udsagn, uoverensstemmelser og ufuldkommenhed? Hvordan passer de ind i billedet? Og hvad siger Bibelen selv om disse ting?

Prædikenen som Guds ord

ApG 17,1-4
1 Thess 2,13

Hvad gør en prædiken til "Guds ord"?
Hvad gør – analogt hertil – Bibelen til Guds ord?

Baggrund

Paulus havde forkyndt budskabet om den lidende og opstandne Kristus i Thessalonikas synagoge og grundlagt menigheden der (ApG 17,1-4). I brevet til de kristne der – det ældste paulusbrev overhovedet – minder han med taknemmelighed om, at de modtog hans forkyndelse ikke som *menneskeord*, men som *Guds ord*. Noget lignende gælder for Bibelen: Man kan læse den som menneskelige eller guddommelige ord.

Det, der gør evangeliets forkyndelse – og dermed enhver *reel prædiken* – til *Guds ord*, er ikke en særlig egenskab hos forkynderen (i dette tilfælde den inspirerede apostel), men virkningen af det forkyndte. Det, at prædikenen virker troen og gør mennesker til Jesu efterfølgere, er et ufejlbarligt tegn på, at *Gud* har talt til dem. Kun han kan føre til omvendelse og tro.

Til fordybelse

Eksemplet illustrerer den tætte forbindelse mellem den udsendte (apostlen/forkynderen) og den, der sender (Gud). Nok var det kun en ukendt gæst i synagogegudstjenesten, der tog ordet, men nogle af de tilstedeværende blev grebet i deres indre af hans budskab og hørte deri Guds stemme. På den måde blev *menneskeordet* til *Guds ord*.

Til anvendelse

Prædikener fortjener ikke denne betegnelse, hvis ikke indholdet er evangeliet om Kristus og kalder til efterfølgelse hhv. fastholdelse af mennesket deri. De bliver til *Guds ord*, lige så snart tilhørerne tiltales og forandres af Gud selv. Dette sker mest sandsynligt, når prædikanterne ledes og fyldes af Guds Ånd.

Til eftertanke

"For man har ikke fattet Guds ord i troen, når man tumler med det oven i hovedet, men først når det slår rødder dybt nede i hjertet" (Johannes Calvin, Institutio III, 2, 36).

Skriften som Guds åndedrag

2 Tim 3,14-17

Hvordan viser det sig, at Skriften er indblæst (inspireret) af Gud? Hvilket egentligt formål har den?

Baggrund

Det, der gælder for en åndsinspireret forkyndelse af evangeliet, har ikke mindre betydning for Den hellige Skrift. Dens egentlige formål består i at føre mennesker til frelsen ved troen på Kristus. "Hele Skriften er inspireret af Gud og kan bruges til undervisning, til rettesættelse, til korrektion og til træning i at leve ret, så enhver, der ønsker at tjene Gud, kan blive fuldt udrustet til at gøre det gode" (v. 16-17, Bibelen på hverdagsdansk).

Skriftens guddommelige oprindelse bevidnes af, at den formår at ændre mennesker grundlæggende, og at de retter deres blik mod Gud. Den er *theópneustos* gr. (ordret: gudindblæst), lat. *inspirata* (inspireret). Paulus fremhæver på denne måde Bibelens praktiske værdi for det kristne liv, men han forklarer ikke inspirationens "hvordan". Både mennesket (1 Mos 2,7) og skabelsen (Sl 33,6) skylder deres eksistens det guddommelige "åndedrag". På lignende måde skyldes Den hellig Skrift Guds Ånds "pust".

Til fordybelse

Hele Skriften (s.o.) er inspireret af Gud, selvom ikke alle dele er lige inspirerende at læse for enhver, og ikke alt er umiddelbart lige vedkommende for os alle. Men man kan trods alt også lære af tekster, som ikke er så lette at forstå eller ikke direkte kan finde anvendelse i dag. "Bibelen oplyser, at Gud er dens forfatter; alligevel er den skrevet af mennesker, og de forskellige forfatteres særpræg afspejles i bøgernes forskelligartede stil. De sandheder, de indeholder, er alle sammen "indblæst af Gud" (2 Tim 3,16), men de fremstår på menneskers sprog" (Ellen White, *Mod en bedre Fremtid*, s. 10-11).

Til eftertanke

"Den, der har mistet sin Gud, kan finde ham igen i denne bog, og den, der aldrig har kendt ham, møder heri det guddommelige ords åndedrag" (Heinrich Heine, tysk digter og journalist).

Helligånden som drivkraft

2 Pet 1,19-21

Hvad fik de bibelske forfattere til at nedfælde deres budskaber?

Baggrund

Menneskelig tænkning og vilje var ikke kilden til profeternes profetier. De blev (ind)givet under indflydelse af Helligånden. Som vinden blæser i sejlene og på den måde bevæger hele skibet, således blev også de bibelske forfattere drevet (*pherómenoi*) af Ånden til at tale og skrive i Guds navn og på hans foranledning.

Ligesom Paulus vidner også Peter om Den hellige Skrifts guddommelige oprindelse uden nærmere at forklare inspirationsprocessen. Det, der interesserer os i dag og fører til kontroversielle diskussioner – nemlig hvordan (verbal-, mental- og personal-) inspiration fungerer – ser åbenbart ud til ikke at have de bibelske forfatters interesse. Det var vigtigt for dem at fremhæve Den hellige Skrifts funktion og betydning.

Til fordybelse

“Bibelen er ikke givet os på et storslået overmenneskeligt sprog ... Bibelen måtte skrives i et menneskeligt sprog. Alt menneskeligt er ufuldkommet ... Bibelen blev givet til praktiske formål (1 SM 20.1).

Det er ikke Bibelens ord, der er inspireret, men dens forfattere. Inspiration indvirker ikke på menneskers ord eller udtryk, men snarere på dem selv. Under Helligåndens indflydelse er de blevet fyldt med tanker. Men ordene bærer det individuelle sinds stempel. Den guddommelige ånd har meddelt sig. Det guddommelige sind og vilje forbindes med det menneskelige sind og vilje. På denne måde er forfatterens udsagn Guds ord“ (Manuscript 24, 1886 (skrevet i Europa i 1886) 1 SM 21.2).

Til eftertanke

“Den guddommelige Ånd har meddelt sig“ (eng. *diffused*, ordret *iblandet*). Ligesom tøjet velduftende kommer ud af vaskemaskinen, og parfumen sætter sig på huden og dufter derfra, sådan blander Guds Ånd sig sammen med de bibelske forfattere og giver deres jordiske tanker og ord en himmelsk ”duft“. Det guddommelige har forbundet sig uadskilleligt med det menneskelige.

Guds ord i menneskers mund

2 Mos 4,13-16; 7,1-2
5 Mos 18,17-18
Jer 1,1-2.9; 15,19

Hvordan illustrerer disse eksempler den inspiration, der får mennesker til at blive Guds talerør?

Baggrund

Om profeterne hedder det i Bibelen, at Gud lagde sine ord i deres mund og deres ord blev på den måde til *Herrens ord*. Hvad det betyder i praksis, anskueliggør eksemplet med Moses og Aron: Det, som Moses skulle fortælle Farao efter Guds befaling, meddelte han først sin bror Aron, der så med egne ord fremførte det for Farao. På den måde blev Aron til *mund*, det vil sige til Moses' talerør og *profet*. Moses derimod blev den, der befalede (*Gud*). Ligesom Aron blev til Moses' profet (*pro-phemi*, taler for), er profeter Guds talerør.

Til fordybelse

Med udgangspunkt i tankerne fra den græske filosof Aristoteles om årsagsprincippet, skelnede middelalderens skolastiske teologer mellem Gud som Den hellige Skrifts primære forfatter (*auctor principalis*) og mennesket som den sekundære forfatter (*auctor secundarius*). Profeten er så at sige Guds redskab (*auctor instrumentalis*) til at give hans budskab videre til menneskene.

Denne sondring hjælper med at løse den tilsyneladende modsigelse, der opstår, når spørgsmålet stilles, om Bibelen er menneskeord eller Guds ord. Det drejer sig nemlig slet ikke om et enten-eller, men om et både-og. Begge – Gud og menneske – er sande forfattere (*veri auctores*), begge er aktive i ord og tanke, begge taler om og meddeler deres tanker.

Til anvendelse

"Vi tror, at Skriften kommer fra Gud, fordi Åndens kraft oplyser os og ikke på grund af vores egen eller andre folks dømmekraft ... Vi kommer til denne vished, fordi vi føler, at den indiskutable guddommelige majestæts magt hersker og virker her - og denne kraft trækker og antænder os til lydighed, med viden og vilje, men meget mere levende og stærkere end al menneskelig vilje og viden" (Johannes Calvin, Inst 1, 7, 5).

Det inspirerede og det inkarnerede Ord

Joh 1,1-5 og 14

Hvilke paralleller kan der drages mellem det inspirerede (Bibelen) og det inkarnerede (Jesus) ord?

Baggrund

Ligesom Jesus blev undfanget ved Helligånden, men blev født af en kvinde, sådan er Den hellige Skrift af guddommelig oprindelse, men blev overbragt af mennesker. Jesus blev menneske i tid og rum og levede i en bestemt kultur, men dette forklejer ikke hans guddommelighed. Det skrevne ord blev også talt ind i en bestemt tid og kultur, men er ikke kun af betydning for tiden og kulturen på det tidspunkt.

Som menneske havde Jesus svagheder og begrænsninger, men han forblev uden synd. Bibelen blev heller ikke skrevet på et overmenneskeligt, perfekt sprog. Det afspejler grænserne for dens forfatteres udtryksfærdighed. Bibelen hævder ikke at være fejlfri, men åbenbarer Guds budskab på en troværdig måde og vildleder ikke læserne.

"Bibelen blev skrevet af inspirerede mennesker, men det er ikke, hvordan Gud udtrykker sine tanker, men hvordan folk gør det. Gud fremstilles ikke som forfatteren. Mennesker vil ofte sige, at et sådant udtryk ikke er guddommeligt. Men Gud ville ikke sætte sig selv på prøve i Bibelen med ord, logik og retorik. Forfatterne til Bibelen var Guds forfattere, ikke hans pen" (1 SM 20.4).

Til fordybelse

"Bibelen udgør med sine gudgivne sandheder udtrykt på menneskers sprog en forening af det guddommelige og det menneskelige. Der forekom en lignende forening i Kristi natur. Han var Guds søn og Menneskesønnen. Det gælder derfor både om Bibelen og om Kristus, at Ordet blev kød og tog bolig iblandt os" (Ellen White, *Mod en bedre Fremtid*, s. 11)

Til eftertanke

"Uden Den hellige Skrift, som alene har Jesus Kristus som omdrejningspunkt, findes ingen erkendelse, og vi ser kun mørke og forvirrede ting i Guds og vores eget væsen" (Blaise Pascal, *Pensées* 548).

Barnlig tro og kritisk tænkning

Hebr 11,3.6
1 Thess 5,19-22

Hvilken rolle spiller barnlig tro, og hvilken rolle spiller kritisk tænkning i bibelstudiet?

Baggrund

Tillid er den bedste forudsætning for at lære noget. Børn stoler tillidsfuldt på deres forældre, elever lytter til deres lærere, og studerende lærer af deres lektorer og professorer. På samme måde kræves en åben holdning, hvis man vil drage fordel af Bibelen. Den, der kun læser den ud fra den menneskelige historie og tankegangs perspektiv, vil næppe opdage Gud i Bibelen. På et skeptisk grundlag vokser der ingen tro. Derfor er det vigtigt at nærme sig Bibelen med åbenhed og forventning og give den en chance for at overbevise os.

Til fordybelse

Det betyder ikke, at kritiske spørgsmål ikke er tilladt, eller at der forlanges blind tillid. Tværtimod kan og skal profetisk tale prøves for sin korrekthed og for at være i overensstemmelse med allerede kendte sandheder. Et seriøst bibelstudium kræver metodiske redskaber, der gennemgår teksterne med et velvilligt kritisk syn – ikke for at holde dem fra livet og nære tvivl, men for ikke at ligge under for fejlfortolkning. I den forstand er kritisk tænkning uundværlig for troen, fordi den adskiller det prøvede og sande fra det forkerte og irrelevante.

Til eftertanke

”Prøv ikke at forandre Bibelen, men giv Bibelen lov til at forandre dig”
(ukendt oprindelse)

Resumé

Spørgsmålet om Bibelens oprindelse og væsen kræver et toleddet svar: På den ene side er det et af mennesker forfattet produkt, der har sin menneskelige begrænsning. På den anden side er det et af Gud inspireret værk, hvor han åbenbarer sig og gør sit ord kendt.

Spørgsmål til drøftelse

Udgangspunkt

1. Hvad forventer I af en talsmand for regeringen?

Hvor meget frihed har han, og hvor ligger hans begrænsninger?

Supplerende
spørgsmål

2. Hvad forventer I af en profet eller en prædikant?

Hvor meget frihed har de som Guds "mund", og hvor ligger deres begrænsning?

1 Thess 2,13

3. Hvad gør forkyndelsen til "Guds ord"?

Hvad siger det om Bibelen som "Guds ord"?

2 Tim 3,14-17
2 Pet 1,19-21

4. Hvad siger disse skriftsteder om Den hellige Skrift?

Hvad kan man kende "inspirerede" tekster på?

Joh 1,1-5.14

5. Hvilke paralleller kan I se mellem Bibelen og Jesus Kristus som "Guds ord"?

Hvor har denne sammenligning sin begrænsning?

Til fordybelse

**6. Har man lov til at stille kritiske spørgsmål til Bibelen?
Begrund jeres mening.**

Afslutning

7. Menneskeord og Guds ord – hvad vil det sige?